Ankenævnet for Forsikring

Den 8. november 2017 blev i sag nr. 90872:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har pensionsordning med forsikring ved tab af erhvervsevne i PFA Pension. Hun klager over selskabets afslag på at yde dækning for et anmeldt erhvervsevnetab.

Selskabet har anført, at klagerens erhvervsevne ikke er eller har været nedsat i dækningsberettigende grad.

Forsikringen giver ret til løbende udbetalinger og indbetalingssikring, hvis erhvervsevnen nedsættes på grund af sygdom eller ulykke med mindst 50 %, og der er et indtægtstab på mindst 10 %. Der er ret til udbetaling af invalidesum, hvis erhvervsevnen nedsættes varigt med mindst 2/3. Der er en karensperiode på 3 måneder.

Klageren, der er født i 1970'erne, har i flere år arbejdet indenfor regnskab. Hun er diagnosticeret med endometriose og blev sygemeldt den 17/10 2014, efter at hun var blevet afskediget til fratrædelse pr. 30/1 2015. Hun har også fået konstateret irritabel tarm syndrom. Hun fik i oktober 2013 en § 56-aftale på sin arbejdsplads, hvor hun arbejdede 30 timer om ugen fordelt på 4 dage. Hun var efterfølgende i virksomhedspraktik i henholdsvis en kontorfunktion og en butik, og hun kunne maksimalt arbejde 15 timer om ugen med skånehensyn. Hun har gener i form af blandt andet træthed, smerter og hyp-

pige infektioner. Hun er efter 2 virksomhedspraktikker bevilget fleksjob og har fået arbejde inden for regnskab på sit første praktiksted.

I klageskemaet af 16/5 2017 til nævnet har klageren blandt andet anført:

> "Jeg har gennem mit arbejde haft en forsikring hos PFA mod erhvervsevnetab.
> Jeg arbejder fuldtid i mit ansættelsesforhold hos … uden problemer.
> Indtil jeg pludselig får en del symptomer og får diagnosen endometriose.
> Jeg får en paragraf 56 aftale og benytter denne i halvandet års tid, så jeg kan holde fri på de dårlige dage.
> Jeg bliver afskediget i september 2014 og stopper i februar 2015, efter at spurgt HR afdelingen om mulighed for at få fastholdelsesfleksjob hos …
> Jeg bliver sygemeldt og er i længere afklaring hos … kommune, herunder to praktikker. Kommunen indhenter lægeerklæringer fra egen læge, overlæge på [hospital] samt klinisk funktion, som alle peger på et behov for nedsat tid.
> Jeg bevilges fleksjob i december 2016.
> Jeg sender en skadesanmeldelse til PFA, da de reklamerer med at de kan hjælpe en økonomisk allerede efter 3 måneder på sygedagpenge.
> PfA får alle lægeerklæringer fra kommunen, men vælger herudover at rekvirere en psykiatisk speciallægeerklæring samt en lægeerklæring fra en speciallæge i gynækologi. Disse erklæringer viser intet nyt i forhold til tidligere lægeerklæringer, men alligevel meddeler PFA, at de ikke kan give mig udbetaling på grund af nedsat erhvervsevne. Første praktik i arbejdsprøvning viste 12 timers arbejdsevne om ugen og anden praktik viste 4,05 timers arbejdsevne om ugen. Jeg er i dag ansat i fleksjob 12 timer om ugen på mit første praktiksted.
> Jeg har en lang uddannelse som [regnskabskyndig] og vil rigtig gerne ud og bruge den, men jeg kan desværre ikke arbejde fuldtid mere. Jeg forventede, at den forsikring, som var tegnet hos PFA ville hjælpe mig i tilfælde af at jeg blev ramt af sygdom.
> Jeg opfylder kravene i policen om en arbejdsevne, som er nedsat med mindst halvdelen (fra 37 timer til 12 timer pr. uge).
>
> **Hvad vil du konkret opnå hos selskabet?**
> Jeg vil opnå at PFA udbetaler differencen fra sygedagpengene til min gamle løn i de to år, jeg har gået hjemme. Men vigtigst af alt, vil jeg opnå, at de fortsætter indbetaling til min pensionsordning. Jeg har ikke haft nogen indbetalinger til denne de sidste to år og de næste 9 måneder får jeg heller ingen indbetaling. Fremover vil jeg gennem mit nye ansættelsesforhold kun få indbetalt for 12 timer om ugen. Så det er ekstremt vigtigt for mig, at PFA giver mig medhold og fortsætter indbetalingerne. Ellers bliver jeg væsentligt dårligere stillet senere i livet."

Selskabet har i brev af 13/7 2017 til nævnet blandt andet oplyst:

> "**Sagsfremstilling**
> …
> Forsikrede ansøger om udbetaling for tab af erhvervsevne pga. endometriose i Ansøgning om udbetaling ved erhvervsevnetab, dateret 13. januar 2016 (bilag B). Forsikrede oplyser i ansøgningen, at hun har været sygemeldt siden oktober 2014 og at hun var blevet opsagt til fratræden 30. januar 2015.

Det oplyses i Lægeattest ved nedsat erhvervsevne 1, dateret 25. januar 2016 (bilag C), at sygdommen opstod 1. april 2013 og at der blev ydet lægehjælp første gang den 7. juni 2013.

Journal fra egen læge (bilag D):
Notat af 16. august 2013: 'ønsker paragraf 56 pga endometriose og kommende bhl [hospital] samt mange halsbet, vil tale med arb giver og komm. Mange belastninger hjemme, synes snart ikke at hun magter det, ikke depr, Hamilton=11 ....'

PFA Pension bemærker, at en del af årsagen til forsikredes ønske om en § 56-aftale er mange halsbetændelser. Endvidere bemærkes, at forsikrede oplyser om at hun har mange belastninger hjemme.

Notat af 12. februar 2014: 'Underlivsmyoser, lider af endometriose, mange smerter i bækkenregion. Smerter ved palpation. Henv til fys.'

Notat af 1. september 2014: 'ked af det tilt. mange pres i hverdagen, primært omkr [barn], men også egne endometriose sgd og tiltagende ked af det.'

Det fremgår af psykologhenvisningen fra den 1. september 2014, at forsikrede er kendt med 'kronisk underlivssmerter pga endometriose samt langv. belastende forhold til … årig [barn] som er under udredning for ADHD. I fbm skilsmisse for flere år siden tiltagende dårlig kontakt og deraf mange belastninger i hverdagen...'

Det fremgår af notat af 7. oktober 2014, at forsikrede er blevet fyret.

Det fremgår af notat af 8. oktober 2014, at forsikrede er opsagt og at hun nu har besluttet at sygemelde sig pga. gener fra endometriosen. Det fremgår endvidere, at det går skidt med [barnet].

PFA Pension bemærker, at forsikrede sygemelder sig efter at være blevet fyret og på et tidspunkt, hvor hun har problemer på hjemmefronten med sin [barn].

Notat af 17. oktober 2014: 'påv af forløbet og nede pga [barn] situation, nu fået tid på børnepsyk, mange trætte dage og skidt af sin endometriose, let depression også?' og 'forventer 4-6 uger fortsat sygemeld indtil styr på ovenst.'

PFA Pension bemærker, at der forventes en sygeperiode på 4-6 uger, indtil der er kommet styr på bl.a. situationen med forsikredes [barn].

Notat af 28. august 2015: 'presset af komm praktik forløb og tiltagende sm præget,må tage piller som ikke var nødv. de sidste 10 mdr. Er stresset'.

Notat af 1. september 2015: 'i arb prøvning 10 timer på kontor og glad for det, prøvet at gå op til 12 timer og føler sig så ydl udtrættet, selv med 10 timer måtte tage fast sm still og haft mange svære dage, men mødt op og gjort sit arb.'

Journal fra Gynækologisk Ambulatorium, [hospital] (bilag E)

Notat af 10. september 2013: 'der er ingen mistanke om endometriose.'

Notat af 28. maj 2014: 'Er nogenlunde velbefindende, har haft god effekt af 2,5 mg Provera. Har fået en paragraf 56 ordning, således at hun kun arbejder 4 dage om ugen, i alt 30 timer. Har fået det betragteligt bedre af dette.'

PFA Pension bemærker, at forsikrede i slutningen af maj 2014 oplyste, at hun arbejdede 4 dage om ugen, svarende til 30 timer om ugen og oplyste, at hun havde fået det betragteligt bedre af dette.

Det fremgår af notat af 27. maj 2015 at forsikrede 'Er i det store hele velbefindende. Har Mirena [hormonspiral] og tager en halv Provera dgl. Er blevet fyret fra sit job og skal i gang med flexjobansøgning hos kommunen. Har hidtil arbejdet 30 timer om ugen med 4 ugentlige dage.

Det fremgår af notat af 9. november 2015, at 'Hormonspiralen har hjulpet godt på patientens smerter, men patienten har stadig endometriose med typisk træthed som gør, at det er vanskeligt at passe sit arbejde. Man kan hverken operativt eller medicinsk eliminere trætheden.' og 'Det er vanskeligt at udtale sig eksakt om skånende hensyn, men de fleste patienter med svær endometriose, har behov for reduceret arbejdstid, hvor der ofte skal indbygges en enkelt fridag i ugens løb for at komme til hægterne igen. Mange patienter kan klare sig med omkring 20 timer og andre må helt ned på 12 timer om ugen og andre er væsentligt invaliderede af smerter eller træthed, således at lavere arbejdstyngde må anbefales.'

Forslag om socialmedicinsk sagsbehandling, LÆ 165, dateret 9. oktober 2014 (bilag F):
Det oplyses, at forsikrede har haft det dårligt med at bruge sin § 56 aftale og derfor ikke har haft fravær, i det omfang hun har haft behov for. Det oplyses, at forsikrede nu er sygemeldt, også pga. belastning vedr. barn.

PFA Pension bemærker, at forsikredes sygemelding til dels skyldes problemerne omkring hendes ene barn.

PFA Pension har indhentet en speciallægeerklæring fra speciallæge i psykiatri …, dateret 13. september 2016 (bilag L). Speciallægen konkluderer at 'Jeg har ved min undersøgelse ikke fundet tegn til nogen psykiatrisk lidelse, ej heller aktuel belastning.'

Det fremgår af speciallægeerklæring fra speciallæge i gynækologi …, dateret 23. januar 2017 (bilag M), at forsikrede har god effekt af hormonspiral ifht. smerter og at hendes hovedproblem er træthed. Det oplyses, at hormonspiralen suppleres med Provera tabletter. Det oplyses, at der har været problemer med oppustethed og med at komme af med normal afføring, samt smerter ved afføring, men at dette er bedret på den medicinske behandling. Der er foretaget coloscopi i 2014 og der er fundet normale tarmforhold og ikke mistanke om tarmendometriose. Det oplyses, at tarmgenerne lindres med kost, rigelig væske og motion.
…
PFA Pension bemærker, at forsikredes hovedproblem er træthed, mens hun har godt effekt af hormonspiralen ifht. smerter og hendes tarmgener lindres med kost, væske og motion. Det bemærkes endvidere, at speciallægen får indtryk af et højt kognitivt funktionsniveau. Selskabet bemærker endvidere, at forsikrede hviler midt på dagen, for at have overskud til sine børn senere på dagen.

Forsikrede har i perioden 8. juni 2015 til 6. december 2015 været i praktik hos …s økonomiafdeling. Det fremgår af Forløbsopfølgning dateret 18. august 2015 (bilag S) at hen-

des arbejdsopgaver bl.a. bestod i godkendelse af elektroniske fakturaer, tjekke moms, attestationer, kontering, kreditorafstemning, EU projektansøgninger.

Det oplyses, at forsikrede udførte sine arbejdsopgaver fuldt tilfredsstillende, og i et tempo som praktikstedet ville forvente af en ansat. Hun holder en formiddagspause på ca. 15 minutter omkring kl. 10 med sine kollegaer, men holder ikke fastlagte pauser derudover. Ved opfølgning den 12. august 2015 blev der aftalt yderligere en pause på 15 min., hvor forsikrede går en tur i området. Det oplyses i den forbindelse, at forsikrede har udfordringer ifht. at få motioneret tilstrækkeligt efter opstart af praktik.

Afslutningsskrivelse fra… , dateret 20. december 2015 (bilag S)
Det oplyses, at forsikrede kom op på en ugentlig arbejdstid på 15 timer om ugen hos …, fordelt på 3 dage om ugen, med 2 dage til restitution. Arbejdsgiver vurderede, at hun var effektiv i 12-13 timer og var særdeles pligtopfyldende. Det oplyses, at forsikredes funktionsniveau var væsentligt nedsat efter kl. 12 og at hvis forsikrede skulle tildeles nye arbejdsopgaver skulle det være om morgenen, hvor hun er frisk, og hvor man oplever en særdeles effektiv arbejdskraft. Ud af 85 fremmødedage havde forsikrede 5 fraværsdage, svarende til en fraværsprocent på 5,9. Det oplyses, at fraværet skyldtes forskellige infektionstilstande, bl.a. halsbetændelse og markant træthed. Det oplyses, at forsikrede herudover har haft 4 dage, hvor hun har været nødt til at gå hjem en halv time tidligere pga. træthed og koncentrationsbesvær.

PFA Pension bemærker, at der ikke er oplysninger om, at man har forsøgt at fordele arbejdet på flere dage om ugen med lidt kortere arbejdstid. Det er selskabets opfattelse, at dette burde have været afprøvet og at praktikken derfor ikke i tilstrækkelig grad belyser forsikredes erhvervsevne. Det er endvidere oplyst i ..., at forsikrede hviler midt på dagen for at have overskud til sine børn. Der fremgår ikke af sagen oplysninger der tyder på, at noget tilsvarende er forsøgt i forhold til f.eks. at arbejde lidt hjemmefra om eftermiddagen. Det er PFA Pensions vurdering, at der burde være forsøgt med forskellige former for hvil og pauser for at se, om forsikrede med en anden fordeling af timerne over ugen og med længere hvil, evt. liggende, ville kunne arbejde flere timer.

Tilbagemeldingsskema virksomhedspraktik (bilag U)
Forsikrede har i perioden 23. maj 2016 til 15. juli 2016 været i praktik i en dagligvarebutik med arbejdsopgaver indenfor opfyldning, trimning og kassebetjening. Forsikrede skulle starte på 9 timer om ugen med gradvis optrapning til 37 timer. Forsikrede havde i forløbet (8 uger) 1 fraværsdag pga. kontrol på [hospital] og 7 sygedage, heraf 4 med ondt i halsen og ørerne.

Det er selskabets vurdering, at en arbejdsprøvning inden for fysisk krævende arbejde er uhensigtsmæssig i forhold til forsikredes gener og derfor ikke giver et retvisende billede af forsikredes erhvervsevne.

…

Begrundelse for PFA Pensions 'afgørelse'
Det er PFA Pensions vurdering, at forsikrede ikke har dokumenteret, at hendes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen fordi:

- Forsikrede har tidligere arbejdet fuld tid og oplyste i slutningen af maj 2014 at hun havde fået det betragteligt bedre da hun gik ned på 30 timer om ugen. Der er ikke oplysninger i sagen, der forklarer en (efterfølgende) forringelse af helbredet og nedgang i erhvervsevnen til halvdelen eller derunder.

- Det er oplyst i sagen, at forsikrede først sygemeldte sig efter hun var blevet afskediget og at hendes sygemelding til dels var forårsaget af problemer vedrørende hendes [barn] og den 17. oktober 2014 oplyser forsikredes egen læge, at der forventes en fortsat sygemelding i 4-6 uger indtil der kommer styr på 'ovenstående, dvs. bl.a. problemerne vedr. forsikredes [barn].
- Speciallægeerklæring af 23. januar 2017 beskriver højt kognitivt funktionsniveau og arbejdsprøvningen i økonomiafdelingen beskriver normalt arbejdstempo og at arbejdsopgaverne blev udført tilfredsstillende.
- Arbejdsprøvningerne har ikke i tilstrækkelig grad taget hensyn for forsikredes skånebehov og det er selskabets vurdering, at der ikke i tilstrækkelig grad er forsøgt at tilrettelægge arbejdet med arbejdstimer over ugen og længere hvil i løbet af arbejdsdagen.
- Det er forsikrede, der har bevisbyrden for, at hendes erhvervsevne er nedsat i dækningsberettigende grad."

Af klagerens brev af 1/8 2017 til nævnet fremgår det blandt andet:

"PFA skriver flere steder om en bedring ved 30 timers arbejde. Jeg vil gøre opmærksom på, at jeg gennem hele min ansættelse hos … var ansat med 37 timer pr. uge. Jeg var nødt til at sygemelde mig oftere og oftere efter jeg fik min paragraf 56 aftale.

PFA har ændret sin begrundelse siden sidst. Sidst var begrundelsen for manglende udbetaling, at jeg kunne løbe på rulleskøjter, nu skulle begrundelsen så være en [barn] i dårlig trivsel.

Det er sandt, at min [barn] var i dårlig trivsel efter jeg blev syg.

Efter jeg blev syg havde jeg svært ved at holde fast i regler og konsekvenser. På de dage, hvor trætheden var værst, var jeg ikke i stand til at være konsekvent, men sprang eventuelle konflikter over.

Dette har jeg dog efterfølgende fået hjælp til at rette op på fra …

Min [barn] reagerede med et højt konflitkniveau og virkede ikke i trivsel. Jeg gjorde alt, hvad jeg kunne for at få hjælp til [barn], da jeg frygtede at [barn] på sigt 'kunne havne i forkert selskab', da [barnets] konflikter ødelagde de gode relationer på daværende tidspunkt. Hver gang jeg prøvede at få hjælp, blev jeg sendt hjem med besked om at [barns] reaktion var følelsesmæssig og man kunne ikke hjælpe. [Barnet] har aldrig fået en diagnose.

[Barnet] flytter over til [sin] far i en 7/7 ordning, så [barnet] bor en uge hos mig og en uge hos [sin] far. [Barnet] blomstrer op efter denne flytning og mine bekymringer for … forsvinder. Samtidig får jeg hjælp til vores konflikter hos … Og da jeg 'kun' skal håndtere konflikterne hver anden uge, har jeg bedre overskud til at være konsekvent. [Barnet] starter samtidig i et forløb i en special klasse, men har stadig undervisning i en del timer i stamklassen. Efter knap et år i special klassen, bliver … sendt tilbage til stamklassen og har i dag normal undervisning med dem og passer sin skole.

PFA har fundet en del udtalelser omkring min [barn] og mit forhold til … i min lægejournal. Jeg henviser til citat fra samme lægejournal fra d. 1/9-2015, hvor der står : 'Det fungerer aktuelt hjemme med [barn] der er 7 dg hvert sted'. Min [barn] nævnes ikke i min journal efterfølgende.

Jeg henviser til Psykiatrisk speciallægeerklæring fra …, hvor der står: "[Barnet] på … år har haft det vanskeligt i forbindelse med hendes sygdom, hvor de har medtaget hjælp fra …, hvor det nu går meget bedre. Hun har et godt forhold til eksmanden, der bor i nærheden, og der er ikke problemer omkring samvær og lignende'. Samt 'Hendes [barn] har frygtet at hun skulle dø af sygdommen og i en periode haft det vanskeligt, men det går nu meget bedre'.

Min [barn] er i dag en glad [barn] i trivsel, som jeg ikke er bekymret for. [Barnet] er vellidt blandt [sine] venner.

Der gøres opmærksom på, at 7/7 ordningen var trådt i kraft ved begge arbejdsprøvninger, og at min arbejdsprøvning ikke viste udsving i timetal fra uge til uge.

PFA påpeger, at jeg er nødt til at hvile inden børnene kommer hjem. Jeg er ALTID nødt til at sove midt på dagen. I denne uge er begge mine børn på ferie hos deres far og jeg sover stadig midt på dagen.

Jeg sover altså på dage med og uden børn, på dage med og uden arbejde.

Jeg sover også, hvis jeg feks skal til en koncert. Det betyder ikke at jeg køber billet til dårlige koncerter, men at jeg gerne vil være frisk. På samme måde vil jeg gerne være frisk til mine børn kommer hjem, så jeg kan være glad og nyde dem. Jeg har alt for længe været udkørt og træt og uden overskud, når jeg kom hjem fra arbejde. Det prøver jeg at rette op på nu.

PFA gør opmærksom på, at de mener, … kommune ikke har udført arbejdsprøvning hensigtsmæssigt. Der gøres opmærksom på, at … kommunes rehabiteringsteam, som er et team af tværfaglige kompetencer, har vurderet, at de ikke kan pege på funktioner, der er mere skånsomme end det første praktik-forløb, jeg var igennem. … Kommune har vurderet at arbejdsprøvningerne var udført tilstrækkelig grundigt til bevilling af fleksjob.

PFA skriver, at jeg har bevisbyrden for, at min erhvervsevne er nedsat i dækningsberettiget grad. Min erhvervsevne er nedsat fra 37 timer til maksimalt 12 timer om ugen.

Ved varetagelse af administrative opgaver havde jeg en effektiv arbejdstid på 12 timer om ugen og ved varetagelse af lettere fysiske arbejdsopgaver havde jeg en effektiv arbejdstid på 4 timer om ugen. Der ses på baggrund af sagens samlede oplysninger, at være tale om en varig og væsentlig reduceret arbejdsevne inden for ethvert erhverv og det er ikke muligt for mig at vende tilbage til arbejdsmarkedet på ordinære vilkår. Dette er veldokumenteret både ved lægelige erklæringer og ved konkret afprøvning med hjælpemidler, særlige aftaler på arbejdspladsen, praktikker osv.

Jeg har i forbindelse med afklaring til fleksjob, fået lavet flere lægeerklæringer (egen læge, specialfunktion på [hospital] samt klinisk funktion). Endvidere har jeg accepteret at få lavet yderligere to speciallægeerlæringer på PFA's opfordring. Speciallægeerklæringen fra … viser det samme, som de øvrige lægeerklæringer. Speciallæge … skriver: 'Patienten er på arbejdsmarkedet i flexjob 12 timer pr. uge. Patienten har behov for skånebehov i form af korte arbejdsdage. Herudover aflaster det patienten, at have en saddelstol på arbejde. På baggrund af gentagne praktikperioder tror jeg, at man har fundet grænsen i det nuværende flexjob.' Psykiatrisk speciallægeerklæring fra … viser, at jeg ikke har nogen tegn på

psyatrisk lidelse. Jeg kan ikke se, at der skulle være behov for yderligere dokumentation/ bevis for at min erhvervsevne er nedsat."

I journalen fra klagerens praktiserende læge er det blandt andet noteret:

"**16/08/13 15:31 …**
X99+ Endometriose UNS
K: ønsker paragraf 56 pga endometriose og kommende bhl [hospital] samt mange halsbet, vil tale med arb giver og komm. Mange belastn hjemme, synes snart ikke hun magter det, ikke depr, Hamilton=11 Endv vedr svære sit hjemme, herunder [barn], se denne. Aftaler opfølgn. 1 uge
…
13/03/14 08:50 …
X99+ Endometriose UNS
T: Snak om forløb med endometriose, kan ikke klare jobh, træt og forstoppet, [hospital] kan ikke operere, ønsker flexjob. Forstår ikke hvorfor vi ikke kalder det varig lidelse. Aftaler rekvirere de seneste svar, får kontrolleret lab og kontakter os/mig om 1 uge
…
0110911412:13 …
K: ked af det tilt. mange pres i hverdagen, primært omkr [barn], men også egne endometriose sgd og tiltagende ked af det. Dårl selvtillid mm. Aftaler efter Hamilton= 17 henv psyk samtale. SE DENNE,
…
07/10/14 08:56 …
tk: snak om sygemelding, mulighed for flexjob. er blevet fyret. har mange smerter grundet v endemetriose, får tid hos …

08/10/1417:05 …
K: Er opsagt fra nuv still hvor har §56, nu besluttet at sygemelde sig pga gener fra endometriosen efter jobcenter tilrådet dette. er ked af at skulle sygemelde sig længere varende, men kan fys heller ikke klare ret meget,. ønsker flexjob og vil tale med komm om dette, ønsker og aftler jeg sende LÆ165 herom (se denne for detaljer)
Endv. omkr [barn] hvor det går skidt, de vil tale med … i morgen

17/10/14 14:19 …
K: påv af forløbet og nede pga [barn] situation, nu fået tid på børnepsyk, mange trætte dage og skidt af sin endometriose, let depression også ?
Aftaler fri attest som arb har begæret, forventer 4-6 uger fortsat sygemeld indtil styr på ovenst. Vil tale med jobcenter vedr. komme videre med evt flexjob / arb prøvn
…
28/08/15 08:37 …
TK: presset af komm praktik forløb og tiltagende sm præget,må tage piller som ikke var nødv. de sidste 10 mdr. Er stresset
…
01/09/15 14:41 …
K: i arb prøvning 10 timer på kontor og glad for det, prøvet at gå op til 12 timer og føler sig så ydl s udtrættet, selv med 10 timer måtte tage fast sm still og haft mange svære dage, men mødt op og gjort sit arb. Det fung aktuelt hjemme med [barn] der er 7 dg hvert sted, nu i spec klasse, venter stadig på …
Aftaler eval om 2-3 uger afh af forløb
…

26/10/1508:25 …
TK. helt kørt ned af arb prøvn og alm sygd følelse og mange andre psyk belastninger, får tid

29/10/15 09:51 …
K: asa, ret betydeligt nedsidt efetr 5 mdrs arb prøvn, skal til møde komm mandag."

I journalen fra et gynækologisk ambulatorium er det blandt andet noteret:

"**28.05.2014 13:30 B Notat …**
Er nogenlunde velbefindende, har haft god effekt af 2,5 mg Provera. Har fået en paragraf 56 ordning, således at hun kun arbejder 4 dage om ugen, i alt 30 timer. Har fået det betragteligt bedre af dette.
…
09.11.2015 12:50 B Notat …
…
Endometriose er en kronisk irritativ sygdom i det kvindelige bækken. Tilstanden er principielt set ikke stationær og prognosen må betragtes ud fra, at det er en kronisk sygdom.
Det er således svært at forestille sig, at tilstanden skulle bedres radikalt.
Hormonspiralen har hjulpet godt på patientens smerter, men patienten har stadig endometriose med typisk træthed som gør, at det er vanskeligt at passe sit arbejde.
Man kan hverken operativt eller medicinsk eliminere trætheden.
Den eneste måde at bekæmpe trætheden på, er ved at tilpasse arbejdsformåen til sygdommens grad/trætheden.
Det er vanskeligt at udtale sig eksakt om skånende hensyn, men de fleste patienter med svær endometriose, har behov for reduceret arbejdstid, hvor der ofte skal indbygges en enkelt fridag i ugens løb for at komme til hægterne igen.
Mange patienter kan klare sig med omkring 20 timer og andre må helt ned på 12 timer om ugen og andre er væsentligt invaliderede af smerter eller træthed, således at lavere arbejdstyngde må anbefales. Ud fra vores erfaring, er det at få patienten til at udtrykke sammenhængende arbejdstimer, hun kan acceptere. Der kunne eventuelt være behov for en ugentlig fridag."

Klagerens praktiserende læge har i udtalelse af 9/10 2014 til kommunen blandt andet oplyst:

"Ovenstående pt. er kendt med svær endometriose og har derfor §56 aftale. Har haft det meget dårligt med at bruge denne og have stadigt fravær og har derfor ikke haft sygedage i nær det omfang hun har haft behov for.

Pt. er trods dette nu opsagt og er sygemeldt herfra også pga. belastnings problematisk vedr. barn

Pt. vil meget gerne fastholde kontakt til arb, markedet også af økonomiske hensyn. Hun er imidlertid meget påvirket at sin fysiske situation som forværres og har meget svært ved at se sig selv i et 37 timers job igen, trods mulighed for evt, at overføre sin §56 aftale til ny arbejdsgiver (hvis denne vil ansætte på de vilkår).
Hun tænker selv at et flexjob vil give større muligheder på arb markedet. Vi har talt om dette først kommer senere i et sygemeldingsforløb."

10. 90872

I et kommunalt opfølgningsnotat af 27/1 2015 er det blandt andet anført:

> "**Samtalen:**
> [Klageren] er sygemeldt grundet følger af endometriose. Hun døjer med massiv træthed, smerter, tilbagevendende forstoppelse, tilbagevendende infektioner, svamp i underliv og mundhule m.m.
> …
> [Klageren] er meget interesseret i at bibeholde kontakten til arbejdsmarkedet, men hun ser ikke sig selv i ordinær beskæftigelse grundet den massive træthed, hun oplever som følge af endometriosen.
> Hun er også meget interesseret i at deltage aktivt i sygedagpengeforløbet og vil meget gerne videre, så hun ved hvor hun står i fremtiden.
>
> [Klageren] oplever, at hun selv har gjort meget for at komme videre og tackle sygdomssymptomerne bedst muligt. Hun har fx deltaget i forløb omkring tackling af kroniske smerter på Sundhedscentret, er begyndt at træne (det hjælper på at komme af med afføringen) leve sundere m.m.
>
> Idet der er tale om en kronisk sygdom, hvor der ikke umiddelbart er yderligere behandlingsmuligheder, synes det relevant at iværksætte foranstaltninger med henblik på afklaring og optræning af arbejdsmæssige ressourcer, således at arbejdsevnen og fremtidigt forsørgelsesgrundlag kan vurderes."

I et kommunalt opfølgningsnotat af 29/7 2015 er det blandt andet noteret:

> "[Klageren] fortæller, at hun ikke på noget tidspunkt har været oppe på 15 timer (ut. fik tilbagemelding om dette fra …, … d. 30-06-2015), og på nuværende tidspunkt er hun på 10 ½ time om ugen. [Klageren]føler ikke, at hun har overskud til at øge arbejdstiden. Hun har ikke det store overskud til at motionere, og det påvirker humør og smerter.
>
> Der er udfordringer ift. at børnene har sommerferie, og hun ikke blot kan lægge sig og hvile når hun kommer hjem. Børnene starter i institution igen d. 10-08-2015. Hendes [barn] er ikke i trivsel og der er vanskeligheder i forhold til faderen, hun har derfor kontaktet Børn og Unge i dag - føler ikke hun får noget ud af det. [Klageren] føler ikke, at hun vil kunne magte de konflikter der vil komme, hvis hun skal have sin [barn] hver dag. Hun håber dog at faderen træder til og vil fortsætte med 7/7 ordning.
>
> [Klageren] har svært ved at tro på, at hun vil kunne komme op over 12 ½ time, som en læge tidligere har udtalt vil være passende for hende. Hun håber på at få fleksjob, og hendes økonomiske situation er presset. Hun håber på at kunne få en afgørelse efter praktikkens udløb, hvortil ut. har orienteret hende om, at det er ikke sikkert at vi kan afslutte praktikken i september, det kommer helt an på hvad vi ser i forløbet og om alle udviklingsmuligheder er udnyttet.
>
> [Klageren] har svært ved at acceptere, at hun ikke kan det samme som før, og det generer hende. Hun ser dog sig selv som meget motiveret ift. at få en afklaring på hendes arbejdsmæssige fremtid, og nævner at hun selv har haft ønske om at komme i gang med praktik.
>
> [Klageren] er glad for selve praktikstedet, og føler sig rigtigt placeret. Hun synes, at hun arbejder godt sammen med kollegerne og trives."

11. 90872

I en forløbsopfølgning af 18/8 2015 er det blandt andet noteret:

"**Forløbsbeskrivelse**

Arbejdstid:
Arbejdstiden blev indledningsvis fastlagt til 3,5 time dagligt fordelt på mandag, onsdag og fredag med restituerende dage tirsdag og torsdag.

Det blev ved tidligere opfølgning vurderet, at [klageren] ikke formåede at øge sin arbejdstid ud over 3 timer dagligt, idet hun oplevede massiv træthed. [Klageren] udtrykte dog d. 12.8.15 forhåbning om, at hun ville få mere overskud i hverdagen, nu hendes børn igen opstartede skole efter sommerferien, og hun således ville få mulighed for at sove et par timer efter endt arbejdsdag.

Arbejdstiden blev således per 1.8.15 øget til 4 timer dagligt, 3 dage ugentligt.
…
Arbejdsopgaver:
Kontaktperson … tilkendegiver, at [klageren] udfører alle de opgaver som de øvrige medarbejdere i …s økonomiafdeling ligeledes udfører såsom:
- Godkendelse af elektroniske faktura, chekker moms og attestationer
- Kontering
- Kreditorafstemning
- EU projektansøgninger

…
Funktionsniveau:
På nuværende tidspunkt oplever [klageren], at hun mister fokus i sit arbejde, og er nødsaget til at slække på kvaliteten i arbejdet, når hun presser sig selv, hvilket hun i særlig grad oplever efter, at arbejdstiden er øget til 4 timer dagligt.
[Kontaktpersonen] oplyste, at [klageren] udfører sine arbejdsopgaver fuldt tilfredsstillende, og i et tempo som de ville forvente af en ansat.
[Klageren] har overfor undertegnede på et tidligere tidspunkt givet udtryk for, at hun oplevede udfordringer med sin korttidshukommelse, og at hun enkelte gange var blevet instrueret i en opgave, for efterfølgende ikke at kunne huske proceduren. [Klageren] var bekymret for, om arbejdsgiver havde bidt mærke i dette, men [kontaktpersonen] tilkendegav, at hun snarere ville undre sig, hvis [klageren] kunne huske alt efter første instruktion, og har således ikke bemærket nogle udfordringer i forhold til [klagerens] korttidshukommelse.
…
Pausemønster
[Klageren] afholder en formiddagspause på ca. 15 min med sine kollegaer omkring kl. 10. [Klageren] holder ikke fastlagte pauser derudover.

Ved opfølgning d. 12.8.15 blev det planlagt, at [klageren] fremadrettet afholder yderligere 15 minutters pauser, hvor hun går en tur i området. Som anført nedenfor har [klageren] store udfordringer i forhold til at få motioneret tilstrækkeligt efter opstart af praktik. Motionen er særlig vigtig for [klagerens] fysiske velbefindende, idet hun oplever mavesmerter og problemer med tarmsystemet, når hun ikke motionerer.
Dertil har [klageren] oplevet øget massiv træthed i forbindelse med deltagelse i praktikken, hvorfor undertegnede har vurderet, at der i forbindelse med øgning af arbejdstid er behov for yderligere pause i arbejdet.

Fravær.
[Klageren] har været mødt alle dage, en enkelt dag undtaget d. 11.8.15 grundet barn syg. [Klageren] har fravalgt at afholde sommerferie, da hun er engageret i sit praktikforløb, og ønsker kontinuitet i dette.

Aktuelt:
[Klageren] har siden d. 8.6.15 været i praktik som [økonomimedarbejder] ved … 10,5 timer ugentligt. [Klageren] har deltaget engageret i forløbet, og har ifølge arbejdsgiver leveret kvalitet i sit arbejde. [Klageren] har dog oplevet massiv træthed, og har således ikke haft overskud til at øge sin arbejdstid yderligere. Efterfølgende blev arbejdstiden alligevel forsøgt øget til 4 timer dagligt 3 gange ugentligt per d. 1.8.15 med forventning om, at [klageren] i forbindelse med børnenes skolestart fik mere overskud. Ligeledes har [klageren] ikke haft overskud til at dyrke motion.

[Klageren] har haft familiemæssige udfordringer, hvilket har fyldt meget i [klagerens] hverdag henover sommeren. [Klageren] oplyste dog ved opfølgende samtale, at der er kommet mere struktur i hverdagen, og at der bliver gjort en indsats for yderligere forbedringer gennem … [Klageren] har således ikke indtryk af, at den træthed hun oplever skyldes hendes privatliv.

[Klageren] oplyste i øvrigt, at hun ingen ressourcer har haft til at deltage i sociale aktiviteter. Inden praktikstart kunne hun også være udfordret i forhold til dette, men hun har oplevet en forværring. Samtidig har trætheden påvirket hendes overskud til at få dyrket motion, hvilket [klageren] ellers har givet udtryk for er væsentligt for hendes funktionsniveau. [Klageren] forklarer, at hendes tarmsystem går i stå, når hun ikke er aktiv. Samtidig oplever [klageren] øget livskvalitet når hun holder sig i form. Trods mavesmerter og træthed er [klageren] alligevel mødt i praktikken, og har fremstået motiveret og engageret.
…
Videre forløb
Det vurderes at være væsentligt for [klagerens] funktionsniveau samt psykiske velvære, at hun finder overskud og motivation til at få dyrket motion, hvorfor det er relevant, at [klageren] får støtte til dette fx gennem en mentor.

Samtidig vurderer undertegnede, at der fortsat er udfordringer i forhold til øgning af arbejdstiden samtidig med, at [klagerens] familiære situation har fyldt meget, og at børnene har haft sommerferie, hvilket har haft betydning for [klagerens] mulighed for at hvile sig efter endt arbejdsdag.

Der vurderes i øvrigt, at [klageren] er optimalt placeret i praktikken og at alle skånehensyn kan opfyldes."

Af en forløbsopfølgning af 25/10 2015 fremgår det blandt andet:

"**Forløbet i …:**
[Klageren] har oplyst, at hun ultimo september er blevet tilknyttet mentor 2 timer ugentligt med henblik på bedring af den almene fysisk.
…
[Klageren] har oplyst, at det er blevet bedre med hendes [barn], som ikke længere reagerer så kraftigt på hendes sygdom, som tidligere. Dertil har [klageren] oplyst, at [barnet] bor hos sin far hver anden uge, hvilket har givet mere ro og overskud for alle parter. Dertil er [klageren] i et forløb i …, hvor hun modtager råd, vejledning og støtte, og [klageren] har en oplevelse af, at familien profiterer af forløbet.

…
Helbred:
Der har i den forløbne periode været observeret et svingende smerte- samt energiniveau, hvor det i den seneste måned er markant forværret.

[Klageren] har oplyst, at hun i forbindelse med det første forsøg på øgning af timetal, oplevede så mange smerter, at hun blev nødt til at tage en del smertestillende, samt oplevede faldende energiniveau, med manglende overskud til almindelig dagligdags gøremål til følge.

[Klageren] er i den forløbne periode begyndt at vise tegn på stress, samt begyndende depressive tendenser. Dette skyldes formentlig den udtalte træthed og de mange smerter, som er en direkte konsekvens af hendes sygdom. Dertil er det oplevet, at [klagerens] helbredsmæssige ressourcer har været negativt påvirket grundet det svækkede immunforsvar, som er en følge af sygdommen, hvilket gør [klageren] særdeles modtagelig for infektioner generelt.
[Klageren] har i den forløbne periode haft adskillige infektionstilstande, blandt andet halsbetændelse, udbredt eksem i ansigtet samt blærebetændelse.

Fravær:
[Klageren] har i perioden den 1.9.2015 - 23.10.2015 haft fem sygedage, samt 2 dage hvor hun har været nødt til at gå tidligt, ca. KI. 9.30, grundet udmattelse.

Den 21.10.2015 ringede [klageren] til konsulenten i … og meddelte, at hun var syg. [Klageren] oplyste i den forbindelse, at hun følte sig meget presset, idet hun både skulle øges i tid, samt være frisk til henholdsvis mentor og …, hvilket endvidere har taget energien fra samværet med hendes børn. [Klageren] oplyste endvidere, at hun havde været mødt på arbejde, men måtte gå hjem efter ti min, idet hun havde mange smerter og var særdeles udmattet. Dertil blev det oplyst, at arbejdsgiver på ingen måde ønskede at have [klageren] på arbejde, i den helbredsmæssige tilstand hun var fremmødt.
…
Arbejdstid og fravær:
Arbejdstiden startede på 10 ½ time ugentligt fordelt over tre dage mandag, onsdag og fredag.

Pr. den 1.8.2015 blev timetallet øget med en ½ time pr. dag til en ugentlig arbejdstid på 12 timer. Dette har medført, at [klageren] oplevede en markant træthed og flere smerter, hvilket har medført et øget behov for smertestillende medicin, hvilket igen har bevirket yderligere smertetilstand i maveregionen.

Det blev aftalt, at [klageren] skulle holde 15 min. ekstra pause dagligt, til sammenlagt 30 minutters pause om dagen. Det blev endvidere aftalt, at [klageren] skulle bruge de yderligere 15 minutter dagligt til at røre sig, og om muligt gå en tur, idet det skulle forsøges, om dette ville kunne afhjælpe den tiltagende smertetilstand. Der er dog ikke set den ønskede effekt, idet [klageren] fortsat oplevede progredierende smertetilstand samt øget træthed.

Den 7.9.2015 blev det aftalt at nedsætte timetallet til 3,5 timer igen, idet det vurderes, at øgning af timetal havde været for voldsom, og skulle foregå i et langsommere tempo.

Den 28.9.2015 blev timetallet øget med en ½ time ugentligt fordelt over tre dage, altså øgning med 10 min pr. fremmødedag, og den 19.10.2015 blev der lagt en plan for løbende øgning af tid for resten af perioden

…
Aktuel situation:
…
Konsulenten tog i stedet kontakt til [klageren], med henblik på en opfølgning af den aktuelle situation. [Klageren] oplyste, at hun følte hun meget presset, og at hun oplevede en negativ progression af den helbredsmæssige tilstand. [Klageren] er igen blevet nødt til at tage smertestillende, hvilket erfaringsmæssigt giver store problemer med maven og afføringen. Dertil er [klageren] særdeles udtrættet, og det vurderes, at den helbredsmæssige tilstand og det pres [klageren] oplever, kan have konsekvenser for hendes sociale funktionsniveau, samt samværet med hendes børn.
…
Det videre forløb:
Det er vurderingen, at [klageren] har deltaget positivt og engageret i praktikforløbet, og det skønnes hensigtsmæssigt, at forløbet fortsætter frem til slutdatoen den 6.12.2015.
Der vil i den kommende periode forsat arbejdes imod yderligere øgning af timetal i praktikken jf. Ønske fra … jobcenter. Det vurderes dog på nuværende tidspunkt ikke realistisk med en øgning af timetal op til 20 timer ugentlig eller mere. Dette idet det vurderes, at [klageren] oplever et generelt manglende overskud på grund af den markante træthed, de mange smerter samt diverse infektionssygdomme som [klageren] kontinuerligt udfordres med."

I en lægeattest af 11/12 2015 har klagerens praktiserende læge blandt andet angivet:

"**2.3 Særlige hensyn**
…
Som anført udtalt behov for at der i dagen er tid til hvile da hun ellers udmattes og så ikke bare kan indhente det senere på dagen, men oplever et 'efterslæb' som kan vare flere dage at komme over hvor hun så bliver mere og mere træt, får tiltagende smerter m.m.
Hun har derfor stort behov for at have en struktureret hverdag med en bevidst vekslende mellem arbejde / aktivitet og hvilen.

Det er således summen af ting på en dag der udtrætter, mere end enkelte arbejdesopgaver, idet hun fysisk sådan set kan alt, men må priotere benhårdt hvad hun gør i løbet af formiddagen i fht. f.eks. at kunne være vågen eftermiddag når børnene er hjemme og få lavet mad m.m.
…
2.4 Lægens kommentarer til patientens opfattelse af eget helbred
…
De anses for reelle, pt. har tidl haft § 56 i fuldtids job men kæmpede for ikke at bruge den og har slidt sig meget af sted
Har tager kurser m.m. (lær at tackle kronisk sygdom, anti-inflammatorisk diæt osv) og prøver at gøre korrekte ting i sin hverdag men stoppes af den idelige træthed og smerter."

Af afslutningsskrivelse af 20/12 2015 vedrørende klagerens virksomhedspraktikforløb fremgår det blandt andet:

"**Helbred**
…
[Klageren] er i perioden begyndt at vise tegn på stress, samt begyndende depressive tendenser. Dette skyldes formentlig den udtalte træthed og de mange smerter, som er en direkte konsekvens af hendes sygdom. Dertil er det oplevet, at [klagerens] helbredsmæssi-

ge ressourcer har været negativt påvirket grundet det svækkede immunforsvar, og [klageren] har i perioden haft adskillige infektionstilstande.

[Klageren] har oplyst, at hun tidligere har været i behandling ved psykolog, hvor hun blandt andet har arbejdet på accept af, at hun har et nedsat funktionsniveau.
[Klageren] har oplyst, at hun for ca. 2 år siden, har været på kursus lær at takle kroniske smerte, samt er medlem af Endometrioseforeningen, hvor hun blandt har været til oplæg ved diætist flere gange med henblik på at opnå viden om optimal kost i forhold til hendes præcise helbredsmæssige udfordringer.
…
Konklusion:
Ud fra samtale og ADL - afdækningen, er det tydeligt at det er et pres for [klageren] at hun ikke har en afklaring på fremtiden. Lige nu klare hun tingene ok, men det kan hun ikke samtidig med et arbejde. Summen af aktiviteter, husarbejde, børn (alene mor til 2) og arbejde bliver for meget. Smerter stiger, gener forværres og trætheden øges. Dvs. gør hun rent, er der ingen overskud til børnene, går hun på arbejde mere end 3 timer, får hun ikke også gjort rent osv.
Forklaring stemmer overens med observation i hjemmet, det ladet til at rengøringen er en udfordring og kan halte lidt flere stedet. [Klageren] ønsker at bruge mest af hendes energi med børnene og har bevidst valgt at prioritere således, da hun er nød til det for ikke at udtrættes.
[Klageren] giver klart udtryk for et ønske om at komme i et flexjob, som vil give hende psykisk ro i forhold til fremtiden og fordi hun er glad og dygtig til hendes arbejde.
ADL - afdækningen giver derfor et lidt uklart billede, da [klageren] i princippet kan det hele, men så alligevel ikke kan, da summen bliver for meget.
…
Virksomhedspraktik:
[Klageren] er den 8.6.2015 startet i et 13 ugers praktikforløb i perioden den 8.6.2015 - 6.12.2015
…
Arbejdstid:
[Klageren] indledte praktikforløbet med en ugentlig arbejdstid på 10 ½ timer fordelt over 3 dage, mandag, onsdag og fredag. Tirsdag og torsdag havde [klageren] fri til restitution.
[Klageren] øgede arbejdstiden til 12 timer ugentligt, ligeledes fordelt over 3 dage, med 2 dage fri til restitution.
Arbejdstiden blev øget til 15 timer ugentligt fortsat fordelt over 3 dage med 2 dages fri til restitution. Det blev aftalt, at [klageren] skulle holde 15 min. ekstra pause dagligt, til sammenlagt 30 minutters pause om dagen. Det blev endvidere aftalt, at [klageren] skulle bruge de yderligere 15 minutter dagligt til at røre sig, og om muligt gå en tur, idet det skulle forsøges, om dette ville kunne afhjælpe den tiltagende smertetilstand. Der er dog ikke set den ønskede effekt, idet [klageren] fortsat oplevede progredierende smertetilstand samt øget træthed.

Arbejdsgiver har oplyst, at de vurderer, at [klageren] kan have en effektiv arbejdstid på 12-13 timer ugentligt. Dertil er det oplyst, at en arbejdsuge på 12 timer fordelt over 3 dage har vist, at [klageren] har formået at arbejde effektivt i sammenlagt 3 ½ time. Arbejdsgiver nævner i den forbindelse, at man har oplevet, at tiden mellem 12 og 13 har været spild af tid, idet [klageren] ikke har haft en reel arbejdsevne på dette tidsrum.
…
Skånehensyn:
[Klageren] har under praktikforløbet haft følgende skånebehov:

- Reduceret arbejdstid til ca. 12-15 timer ugentligt fordelt over 3 dage med 2 dage fri til restitution.
- Mulighed for at afholde de nødvendige pauser, såfremt hun fik behov for dette.
- Mulighed for varierende arbejdsstillinger, hvor hun kunne gå, stå og sidde efter behov.
- Bevilling af saddelstol til aflastning ved siddende stilling.

Bevilget saddelstol medio september 2015, hvilket [klageren] har oplyst, at hun er glad for. Dette idet det aflaster bækkenet, med knap så mange muskelspændinger til følge.
[Klageren] er endvidere tildelt hæve/sænke bord, hvilket har givet muligheder for vekslende arbejdsstillinger.
…
Arbejdsgivers tilbagemelding:
Arbejdsgiver har oplyst, at [klageren] arbejder godt, og hun er særdeles pligtopfyldende. Det er oplevet, at [klageren] kan blive så optaget af at skulle udføre og gøre en opgave færdig, at hun 'glemmer' at holde pause, eller overvejer at blive længere tid end aftalt for at blive færdig. [Klageren] har oplyst, at dette skyldes hendes faglige stolthed, men at hun efterfølgende bliver 'straffet' af mange smerter og udpræget træthed.

Arbejdsgiver har endvidere oplyst, at de har oplevet, at [klageren] har et væsentligt nedsat funktionsniveau efter klokken 12, hvor [klageren] mister koncentrationen, begår mange fejl, og hun formår ikke at indlære informationer om nye opgaver. Dertil er det nævnt, at udførslen af arbejdsopgaver kan tage op til dobbelt så lang tid efter klokken 12 som tidligt på dagen. Hvis [klageren] skal tildeles nye arbejdsopgaver, skal det være om morgenen, hvor hun er frisk, og hvor man oplever en særdeles effektiv arbejdskraft.
…
Vurdering af ressourcer, barrierer og udviklingsmuligheder i forhold til arbejdsmarkedet:
…
Det er under det nærværende praktikforløb konstateret, at [klagerens] helbredsmæssige tilstand har haft afgørende betydning for hendes arbejdsevne. [Klageren] har på trods af at have været afprøvet under optimale vilkår ikke formået at have et fremmøde på arbejdspladsen i mere end 15 timer ugentligt, hvor det er beskrevet, at den effektive arbejdstid har været på 12 - 13 timer, fordelt over 3 dage med 2 dage fri til restitution. [Klageren] blev hurtigt udtrættet med manglende koncentrationsevne og som følge deraf, havde hun svært ved at honorere arbejdsfunktionerne, hvor der ligeledes opstod fejl. Herudover har [klageren] oplevet øget smerteniveau i bækkenet, samt adskillige infektionssygdomme samt markant øget træthed. I den periode er det vurderingen, at [klageren] har presset sig selv maksimalt, og det vurderes, at [klageren] ikke ville kunne have fortsat på dette niveau over længere tid. Det er endvidere vurderingen, at [klagerens] høje arbejdsidentitet har været årsagen til, at [klageren] har haft det høje fremmøde i praktikforløbet.
…
De aktuelle helbredsproblemer gør det vanskeligt at pege på funktioner på arbejdsmarkedet, der ville kunne tilgodese [klagerens] skånebehov i større grad end beskrevet og ej heller i et erhverv, hvor timetallet vil kunne øges udover det beskrevne."

I en socialmedicinsk udtalelse af 28/4 2016 er det blandt andet anført:

"I patientens tilfælde har man opgivet at behandle patienten på … Sygehus, Gynækologisk/obstetrisk Afdeling, og i stedet henvist til en høj specialiseret afdeling på [hospital]. Her fremgår det af notat fra d. 09.11.15, som er tilsendt … Kommune som en LÆ121, at den medicinske behandling har hjulpet godt på patientens smerter, men at hun fortsat har

typisk træthed grundet endometriosen, som gør, at det er vanskeligt for hende at passe sit arbejde fuldt ud. Endvidere anføres det, at hverken operativ eller medicinsk behandling kan eliminere denne træthed. Der foreslås derfor, at man tilpasser arbejdsformåen til sygdommens grad af træthed og endeligt, at det væsentligste skånehensyn var behov for reduceret arbejdstid.

Jeg kan se, at man har behandlet patientens sag i Beslutningsudvalget, … Kommune, d. 02.02.16 og at man har fået den opfattelse, at udtalelsen fra overlæge … var fra d. 28.05.14, dette er en fejl og en fejllæsning af LÆ121, idet man har opfattet sidehovedet, hvor der angives kontaktperiodestart d. 28.05.14 som tidspunktet for konsultationen, men hvis man ser nærmere i sidehovedet, kan man se, at rekvisitionsdato og klokkeslæt er d. 09.11.15 kl. 12.50.

Overlæge … anfører, at tilstanden principalt set ikke er stationær og at prognosen må betragtes som værende en kronisk sygdom og at det således er svært at forestille sig, at tilstanden skulle bedres radikalt.
Som jeg forstår ovennævnte og hvilket er i overensstemmelse med de medicinske lærebøger er, at sygdommen er kronisk, men det kan være svært at forudsige, om der henover tid vil ske an forværring eller let bedring og at det dog ikke er sandsynligt, at der sker en væsentlig bedring.

Udover endometriose har patienten irritabel tyktarm med vekslende afføringsmønster og mavesmerter og tendens til hyppige infektioner,

Af sagens akter fremgår det endvidere, at patienten har været tilknyttet … i en længerevarende praktik, hvor patienten udførte kendte opgaver og der var foretaget betydelige skånehensyn, herunder også ergonomiske tiltag og mentorstøtte. Et administrativt arbejde indenfor regnskabsassistance er ikke særlig fysisk krævende og som jeg læser beskrivelsen af praktikforløbet, har der også været taget hensyn til de mentale krav, så alt i alt her den eksterne praktik været relevant i forhold til den omtalte helbredsproblematik, idet alle skånehensyn her været opfyldt og demonstrerede, at arbejdsevnen er væsentligt nedsat."

I tilbagemeldingsskema af 19/7 2016 vedrørende en virksomhedspraktik i en dagligvarebutik i perioden fra 23/5 2016 til 15/7 2016 er det blandt andet noteret:

"**Skånehensyn:**

- Pause ved behov
- Hyppige skift af arbejdsstillinger
- ingen lunge løft eller forflytninger

Valg af praktik virksomhed/arbejdsområde:
Praktikken blev valgt med udgangspunkt i at [klageren] skulle afklares inden for et arbejdsområde som ikke kunne sidestilles med det arbejdsområde hun er uddannet til, med andre og mere varierende arbejdsopgaver.
…
Arbejdsopgaver:
[Klageren] har i praktikken beskæftiget sig som butiksmedhjælper med forefaldne opgaver som pakning af varer til udbringning, opfyldning af lette varer, trimning, kassearbejde stående og siddende.
…

Symptomer:
[Klageren] oplyser at hun gennem forløbet har oplevet symptomer som følger:

- Smerter i bækken med udstråling i begge ben.
- Ondt i hofterne
- Smerter og ømhed i bækkenet.
- Ryg/lændesmerter
- Hyppig blodig diarre.
- Halssmerter.
- Ondt i øerne.
- Mavesmerter.
- Feber.
- Blærebetændelse.
- Hovedpine.
- Træthed.
- Blister i munden.
- Nedsat immunforsvar.

…
Samlet evaluering af forløbet.
Praktikken har vist at [klageren] inden for det afprøvede arbejdsområde har en gennemsnitlig effektiv arbejdstid på 4,05 timer.
Det har i forløbet ikke været muligt at øge timetallet yderligere, da [klagerens] helbred gradvist blev dårligere og hendes sygdom at blussede op, jo flere timer hun fremmøde i praktikken.
Det er derfor undertegnedes vurdering at det evt fremadrettet vil være hensigtsmæssigt for [klageren] med et job på særlige vilkår, inden for et arbejdsområde hvor hun evt. kan bruge sin uddannelse inden for regnskab og henviser her til tidligere arbejdsprøvning hvor den effektive arbejdstid lå omkring 12 timer om ugen - oplyst af [klageren]."

I en lægeattest af 19/8 2016 har klagerens praktiserende læge blandt andet oplyst:

"**2.3 Særlige hensyn**
…
Der er behov for ret udtalt hensyntagen i fht såvel de fysiske udfordringer og opgaver som selve arbejde periodens længde, idet pt. udtrættes efter selv få timers arbejde dagligt, også når der er tale om kontor arbejde e.l.
I fht mere krævende fysisk arbejde er dette jf. omstående smertegivende og udmattende og bør indskrænkes til et minimum.

Der er ikke yderligere behandlingsmuligheder end dem der allerede er igangsat jf. tidligere attest, samt attester fra klinisk funktion og [hospital] som tidligere er fremsendt til kommunen.
…
2.4 Lægens kommentarer til patientens opfattelse af eget helbred
…
Pt. har trods en stor psykisk belastning under sin arbejdsprøvning fortsat lyst til at arbejde og være en del af en socialt arbejdsfællesskab. Jeg oplever at hun har en realistisk forståelse for sin situation og de muligheder den afgiver hende også på længere sigt i fht arbejdsformåen givet hendes kroniske sygdom."

19. 90872

Af en psykiatrisk speciallægeerklæring af 19/9 2016 fremgår det blandt andet:

> "**Der spørges specifikt til:**
> 1 Beskrivelse af sygdomsforløbet, behandling og andet: Vedrørende det psykiske har jeg ikke kunnet påvise nogen psykisk lidelse.
> 2 Redegørelse for subjektive klager og objektive fund: Hun har ikke klager vedrørende det psykiske og jeg har ikke gjort objektive fund der tyder på nogen psykiatrisk lidelse.
> 3 Hændelsesforløbet sammenholdt med subjektive klager og objektive fund: Hun har ikke klager vedrørende det psykiske og jeg har ikke gjort objektive fund der tyder på nogen psykiatrisk lidelse.
> 4 Medicin- og misbrugsanamnese: Hun har aldrig været i medicinsk behandling for nogen psykiatrisk lidelse og aldrig haft misbrugsproblemer.
> 5 Social anamnese: Se under Socialt.
> 6 En vurdering af hvorvidt sociale, psykosociale og andre forhold har haft indflydelse på tilstanden/funktionsniveauet: Man kan vel sige, at hendes sygdom med smerter, træthed og funktionsnedsættelse har haft sociale og psykosociale konsekvenser, men hvor sociale og psykosociale forhold ikke primært har haft indflydelse på forløbet.
> 7 Vurdering af skånebehov: I forhold til det psykiske er der ikke skånebehov.
> 8 Kan funktionsniveauet øget: Hendes funktionsniveau er ikke begrænset af psykiatriske forhold.
> 9 Behandlingsmuligheder: Der er ikke behov for behandling i forhold til det psykiatriske.
> 10 Prognosen: da hun er uden tegn på psykiatrisk lidelse er prognosen for det psykiatriske god."

I det kommunale rehabiliteringsteams indstilling til fleksjob af 14/11 2016 er det blandt andet oplyst:

> "Rehabiliteringsteamet indstillede januar 2016 til fleksjob, men beslutningsudvalget returnerede til rehabiliteringsteamet, som marts 2016 fastholdt sin indstilling idet man ikke kunne pege på funktioner, der er mere skånsomme end det allerede afprøvede. Beslutningsudvalget gav herefter afslag på fleksjob, idet man fandt det uklart, om der er tale om en varig lidelse med alle behandlingsmuligheder udtømte. Afklaringsindsatsen vurderedes desuden at være for snæver, og udvalget påpegede, at det var uklart, om alle relevante hjælpeforanstaltninger i forhold til fastholdelse på ordinære vilkår var tilstrækkeligt afprøvet.
>
> Efterfølgende har sagen været forelagt Klinisk Funktion, som fandt sagen tilstrækkeligt belyst. Herefter er der i sommeren 2016 via … gennemført en ny 2 måneder lang praktik i butik hos … med forefaldende opgaver og under iagttagelse af relevante skånehensyn. Maksimal effektiv ugentlig arbejdstid viste sig her at være ca. 4 timer.
>
> Pgl. oplyser på mødet at hun forventer at kunne blive ansat på sit tidligere praktiksted …, såfremt hun tilkendes fleksjob.
>
> Sundhedskoordinator:
> Helbredsmæssigt er der tale om endometriose, en kronisk og periodevis svær invaliderende tilstand, hvor væv fra livmoderslimhinden er blevet spredt rundt om i bughulen og hvor de regelmæssige blødninger giver sammenvoksninger og kraftige smerter. Sammenvoksningerne kan forstyrre den normale tarmfunktion og bl.a. give forstoppelse. Endvidere lider [klageren] af nedsat immunforsvar med tilbagevendende infektioner, svamp i mund og underliv, samt en altoverskyggende træthed. Erfaringsmæssigt har de fleste pa-

tienter med endometriose behov for nedsat arbejdstid pga. den omfattende træthed, der ikke kan kompenseres for på anden vis end nedsat arbejdstid. [Klageren] følges regelmæssigt på Gynækologisk, [hospital].
Der vurderes at være god overensstemmelse mellem de helbredsmæssige forhold og det i praktikkerne udviste funktionsniveau, hvor hun som forventet fungerer mest optimalt, når hun arbejder med kendte ikke fysisk-betonede opgaver.

Rehabiliteringsteamets samlede vurdering:
Der er nu gennemført virksomhedspraktik i både en administrativ funktion og i en mere fysisk betonet funktion. Praktikkerne vurderes at give et retvisende billede af pgl.s arbejdsevne, og omfanget af arbejdsevnenedsættelsen udgør i sig selv dokumentation for, at pgl. ikke vil kunne varetage arbejde på ordinære vilkår uanset hjælpeforanstaltninger. På baggrund af praktikkerne kan det konkluderes, at den bedste udnyttelse af pgl.s restarbejdsevne finder sted, når hun arbejder i en funktion med relation til hendes uddannelsesmæssige baggrund.

Konklusion:
Med baggrund i den helbredsmæssige tilstand og diagnose skønnes det ikke nødvendigt at iværksætte yderligere tiltag efter LAB lovens bestemmelser.
Det er lægeligt konstateret, at der er tale om en stationær tilstand. Arbejdsevnen vurderes nedsat med mere end halvdelen."

En speciallæge i gynækologi har i erklæring af 23/1 2017 blandt andet anført:

"Funktionsniveau:
Fysisk er funktionsniveauet begrænset af træthed, som betyder at patienten skal hvile midt på dagen. Har siden december 2016 været i fleksjob 4 timer, tre dage om ugen.
Psykisk virker patienten velafbalanceret uden depressive symtomer. Koginitivt får jeg indtryk af et højt funktionsniveau. Patienten svarer relevant og uden betænkningstid på spørgsmål.

Initialt bevæger patienten sig frit, men der udløses smerter ved den gynækologiske undersøgelse og efterfølgende angiver patienten smerter og ubehag i lille bækken. Dette billede er typisk ved spændings problemer i bækkenbundsmuskulaturen.

Patienten har tidligere været meget fysisk aktiv og har bla. redet. Før aktuelle har pt deltaget aktivt i renovering af parrets hus.

Pt's mulighed for fysisk udfoldelse er begænset til at gå korte ture og til at løb på rulle skøjte. Kan ikke dyrke motionsløb løb og lignende uden at få smerter. Bliver hurtigt træt og skal hjem og ligge efterfølgenden pga træthed, men det er en 'god' træthed. Hun er nødt til at hvile midt på dagen, både de dage hun er på arbejde og på 'arbejdsfri' dage for at have overskud til børnene senere på dagen.

Da træthed er et kendt symptom ved endometriose er der god overensstemmelse mellem objektive fund og subjektive klager.

Sociale og psykiske forhold:
Patienter er uddannet bogholder. Hun blevet skilt i … Parrets to børn er hovedsageligt hos patienten. Hun har nu et afklaret forhold til sin eks mand og der er et godt samarbejde omkring børnene. Patienten angiver at usikkerheden omkring økonomi og fremtid har væ-

ret en stor stress faktor, men dette er bedre nu hvor flex jobbet er kommet på plads. Patienten giver på ingen måde indtryk af en misbrugsproblematik.

Behandlingen er optimeret. Jeg ser ikke ydertigere relevante behandlings muligheder. Der er tale om en kronisk lidelse og en væsentlig bedring er lidet sandsynlig.

Patienten er på arbejdsmarkedet i et flexjob 12 timer pr uge. Patienten har behov for skånebehov i form af korte arbejdsdage. Herudover aflaster det patienten, at have en 'saddelstol' på arbejde. På baggrund af gentagne praktikperioder tror jeg, at man har fundet grænsen i det nuværende flex job."

I pensionsvilkårene hedder det blandt andet:

"6. Særlige pensionsvilkår for PFA Erhvervsevne

6.1. Løbende udbetaling af erhvervsevneforsikring og indbetalingssikring
PFA Pension udbetaler løbende erhvervsevneforsikring og yder indbetalingssikring, hvis den forsikrede uafbrudt i mindst 3 måneder (karensperioden) har nedsat erhvervsevnen i dækningsberettiget grad som følge af sygdom eller ulykkestilfælde.

6.1.1. Definition af erhvervsevnenedsættelsen

6.1.1.1. Nedsættelse i dækningsberettiget grad
6.1.1.1.1. Generelt om nedsættelse
Erhvervsevnen er nedsat i dækningsberettiget grad, hvis PFA Pension vurderer, at den forsikredes evne til at udføre arbejde ud fra en helbredsmæssig vurdering (herefter betegnet 'Helbredsmæssig erhvervsevne') er nedsat med mindst 50 procent, og at den forsikredes indtjening (herefter også betegnet 'økonomisk erhvervsevne') er nedsat med mindst 10 procent.

6.1.1.1.2. Den Helbredsmæssige erhvervsevne
Den Helbredsmæssige erhvervsevne er nedsat med mindst 50 procent, når den forsikrede - efter PFA Pensions skøn - ikke længere er i stand til at arbejde mere end 50 procent af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til den forsikredes helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Den Helbredsmæssige erhvervsevne vurderes i forhold til ethvert erhverv. Indtil den Helbredsmæssige erhvervsevne er stationær, kan PFA Pension dog vurdere den i forhold til det erhverv, som den forsikrede hidtil har arbejdet inden for.

6.1.1.1.3. Den Økonomiske erhvervsevne
Nedgangen i den Økonomiske erhvervsevne (indtjeningsnedsættelsen) beregnes som forskellen mellem den forsikredes hidtidige dækningsgivende løn og den forsikredes faktiske indtjening på anmeldelsestidspunktet, inklusive eventuelle sociale og andre offentlige indtægtskompenserende ydelser og tilskud.

PFA Pension har dog ret til ikke at anvende den forsikredes faktiske indtjening, men derimod til at vurdere om den forsikredes evne til at skabe indtjening ved personligt arbejde, inklusive muligheden for eventuelle sociale og andre offentlige indtægtskompenserende ydelser og tilskud, er nedsat med mindst 10 procent i forhold til den hidtidige dækningsgivende løn. Hvis PFA Pension foretager en sådan vurdering af den Økonomiske erhvervs-

evne, vurderes evnen til at skabe indtjening efter erhvervsevnetabet inden for ethvert erhverv. Indtil den Helbredsmæssige erhvervsevne er stationær, kan PFA Pension dog vurdere evnen til efter det helbredsmæssige erhvervsevnetab at skabe indtjening inden for det erhverv, som den forsikrede hidtil har arbejdet inden for.

6.1.1.1.4. Hidtidige dækningsgivende løn
Ved hidtidige dækningsgivende løn forstås den løn, som PFA Pension senest har registreret som den dækningsgivende løn, inden den Helbredsmæssige erhvervsevne blev nedsat med 50 procent.

Hvis den forsikrede var deltidsansat, inden erhvervsevnen blev nedsat, omregnes den registrerede deltidsløn til en fuldtidsløn, når nedgangen i den Økonomiske erhvervsevne og dermed den eventuelle berettigelse til ydelse beregnes. Hvis der skal ske udbetaling, vil der, ved beregningen af hvor meget der skal udbetales, derimod blive taget udgangspunkt i deltidslønnen.

…

6.1.9. Betydningen af indbetalingssikringen

6.1.9.1. For opsparing
Når forsikrede opfylder betingelserne for at få en løbende udbetaling ved nedsat erhvervsevne, indbetaler PFA Pension løbende de beløb til opsparingen, som ville være blevet indbetalt til opsparingen, hvis erhvervsevnen ikke havde været nedsat. Det er størrelsen af den i pensionsbeviset aftalte indbetaling til opsparingen (efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag) umiddelbart inden, at erhvervsevnen blev nedsat i dækningsberettiget grad, der er afgørende. Der tages således ikke hensyn til de eventuelle forhøjelser af indbetalingen, som der ville have været, hvis erhvervsevnen ikke havde været nedsat samt engangsindbetalinger foretaget før eller efter erhvervsevnen blev nedsat i dækningsberettiget grad. Indbetalingssikringen vil blive reguleret en gang om året efter Nettoprisregister fra Danmarks Statistik.

Det fremgår af pensionsbeviset, hvis indbetalingssikringen for opsparingen ikke omfatter eventuel frivillig indbetaling.

6.1.9.2. For forsikring
Når forsikrede opfylder betingelserne for at få en løbende udbetaling ved nedsat erhvervsevne, opretholder PFA Pension en bestående forsikring, medmindre det fremgår af pensionsbeviset, at der ikke er indbetalingssikring på den pågældende forsikring. Forsikringen bliver opretholdt med den dækning, der gjaldt umiddelbart inden, at erhvervsevnen blev nedsat i dækningsberettiget grad og denne dækning bliver reguleret årligt efter Nettoprisregister fra Danmarks Statistik. Indbetalingssikringen gælder længst til det tidspunkt, hvor forsikringen ellers ville være stoppet, hvis ikke erhvervsevnen havde været nedsat.

6.2. Engangsudbetaling ved nedsat erhvervsevne
For at engangsudbetaling ved nedsat erhvervsevne kan udbetales, skal erhvervsevnen være nedsat til en tredjedel eller derunder som følge af sygdom eller ulykkestilfælde, og nedsættelsen skal efter PFA Pensions skøn være varig.

6.2.1. Definition af erhvervsevnenedsættelsen
Erhvervsevnen er nedsat til en tredjedel eller derunder, hvis den forsikrede - efter PFA Pensions skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse, anciennitet og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til den forsikredes helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

Nedsættelsen af erhvervsevnen anses for varig, hvis det er overvejende sandsynligt, at erhvervsevnen - trods lægelig eller anden helbredsfremmende behandling, omskoling, revalidering, genoptræning eller uddannelse - er og fortsat må anses for at ville være nedsat til en tredjedel eller derunder.

Udbetaling kan tidligst ske et år efter, at erhvervsevnen blev nedsat i tilstrækkelig grad. Erhvervsevnenedsættelsen skal have varet uafbrudt i et år, og den forsikrede skal være i live et år efter, at erhvervsevnen blev nedsat i tilstrækkelig grad."

Nævnet udtaler:

Klageren blev den 17/10 2014 sygemeldt fra sit arbejde inden for regnskab på grund af gener som følge af sygdommen endometriose. Det fremgår af sagen, at hun forud for sygemeldingen var blevet afskediget fra sit arbejde på grund af sygdom til fratrædelse den 30/1 2015. Hun havde i perioden før afskedigelsen arbejdet 30 timer om ugen, og hun havde siden oktober 2013 haft en § 56 ordning. Det fremgår af sagen, at hendes gener består i blandt andet øget og hurtig udtrætning, mave- og tarmgener, og hyppige infektioner.

Selskabet har afvist at yde dækning for tab af erhvervsevne med henvisning til, at klagerens helbredsmæssige erhvervsevne ikke er eller har været nedsat med mindst halvdelen på grund af sygdom. Selskabet har blandt andet henvist til, at arbejdsprøvningerne ikke har været optimale i forhold til hendes skånebehov, at der ikke er indtrådt en forværring af tilstanden fra tiden, hvor klageren arbejdede 30 timer om ugen til, at hun ikke var i stand til at arbejde mere end ca. 15 timer om ugen, og at klageren ved sin sygemelding var belastet af andet end helbredsmæssige forhold.

I pensionsvilkårene er det om den "Helbredsmæssige erhvervsevne" blandt andet angivet, at denne er nedsat med 50 %, når den forsikrede – efter PFA Pensions skøn – ikke længere er i stand til at arbejde mere end 50 % af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer. Det er noteret, et bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering og under hensyn til den forsikredes helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse. Det er noteret, at indtil erhvervsevnen er stationær, kan erhvervs-

evnen vurderes inden for forsikredes hidtidige erhverv, og herefter vurderes erhvervsevnen i forhold til ethvert erhverv.

Det fremgår af journalmateriale fra klagerens praktiserende læge, at klageren den 16/8 2013 udtrykte ønske om en § 56 ordning på grund af endometriose og hyppige halsbetændelser. Det er noteret, at der var mange belastninger hjemme blandt andet i relation til hendes ene barn. Den 13/3 2014 er det igen noteret, at hun ikke kunne klare sit arbejde på grund af træthed og forstoppelse. Den 1/9 2014 blev hun henvist til psykologsamtale på grund af tiltagende pres i hverdagen som følge af forholdene omkring hendes ene barn og endometriosen. Den 8/10 2014 er det noteret, at hun ville sygemelde sig på grund af endometriosen. Den 17/10 2014 er det anført, at hun var påvirket af forløbet og "nede" på grund af barnets situation, og at der var tid på børnepsykiatrisk afdeling. Det er videre anført, at hun havde det skidt på grund af endometriosen, og at lægen stillede spørgsmål ved, om der var en let depression. Det er noteret, at sygemeldingen forventedes at vare 4-6 uger. Den 1/9 2015 er det bemærket, at hun var i arbejdsprøvning i 10-12 timer om ugen på et kontor, og at det fungerede med barnet derhjemme. Den 26/10 2015 er det noteret, at klageren var helt kørt ned af arbejdsprøvning, almindelig sygdomsfølelse og mange andre psykiske belastninger.

I et sygehusnotat den 28/5 2014 er det noteret, at klageren er nogenlunde velbefindende og har haft god effekt af medicinsk behandling, og at hun havde fået en § 56 ordning, således at hun kun arbejdede 30 timer om ugen, hvilket hun havde fået det betragteligt bedre af.

Klagerens praktiserende læge har i en erklæring af 9/10 2014 anført, at klageren er kendt med svær endometriose og har fået § 56 ordning, som hun dog havde det dårligt med at bruge, hvorfor hun ikke havde haft de sygedage, som hun har haft behov for.

En overlæge på en gynækologisk afdeling har i et notat af 9/11 2015 blandt andet anført, at "Endometriose er en kronisk irritativ sygdom i det kvindelige bækken. Tilstanden er principielt set ikke stationær og prognosen må betragtes ud fra, at det er en kronisk sygdom. Det er således svært at forestille sig, at tilstanden skulle bedres radikalt". Vide-

re har han oplyst, at "Man kan hverken operativt eller medicinsk eliminere trætheden. Den eneste måde at bekæmpe trætheden på, er ved at tilpasse arbejdsformåen til sygdommens grad/trætheden". Hertil angiver han, at de fleste patienter med svær endometriose har behov for reduceret arbejdstid, og at mange patienter kan klare sig med ca. 20 timer om ugen, mens andre må helt ned på 12 timer eller mindre.

I lægeattest af 11/12 2015 har klagerens praktiserende læge blandt andet beskrevet, at klageren har et udtalt behov for hvile, og at det er summen af ting på en dag, der udtrætter. Han vurderer, at klagerens opfattelse af eget helbred må anses for reel og noterer, at hun har taget kurser for at lære at prøve at gøre de korrekte ting i hverdagen.

I en afslutningsskrivelse af 20/12 2015 vedrørende arbejdsprøvningen på et kontor er det blandt andet anført, at klageren i perioden er begyndt at udvise tegn på stress og depressive tendenser, hvilket formentlig skyldes den udtalte træthed og de mange smerter som følge af hendes sygdom. Det er noteret, at hun også har haft adskillige infektionstilstande. Det er endvidere noteret, at klageren har haft en arbejdstid på 12-15 timer ugentligt fordelt over 3 dage, og at den effektive arbejdstid var 12-13 timer.

Af et tilbagemeldingsskema af 19/7 2016 vedrørende arbejdsprøvningen i en dagligvarebutik fremgår det blandt andet, at klageren havde oplevet flere symptomer med blandt andet smerter i bækken med udstråling, mavesmerter, træthed og hovedpine. Det fremgår, at hun havde en gennemsnitlig arbejdstid på ca. 4 timer om ugen, og at det ikke var muligt at øge timeantallet, da generne blev værre.

I en psykiatrisk speciallægeerklæring af 19/9 2016 er det konkluderet, at der ikke kunne påvises en psykisk lidelse, og at hendes funktionsniveau ikke er påvirket af psykiske forhold.

Af en gynækologisk speciallægeerklæring af 23/1 2017 fremgår det blandt andet, at klagerens funktionsniveau er begrænset af træthed, som kræver hvile. Der er kognitivt indtryk af et højt funktionsniveau. Det er noteret, at "Da træthed er et kendt symptom ved endometriose, er der god overensstemmelse mellem objektive fund og subjektive

klager". Det er videre anført, at der ikke er yderligere relevante behandlingsmuligheder, og at "Der er tale om kronisk lidelse og en væsentlig bedring er lidet sandsynlig". Det er anført, at på baggrund af de gentagne praktikperioder er grænsen fundet i det nuværende fleksjob på 12 timer om ugen.

Nævnet finder efter en gennemgang af sagen, at selskabets afslag på udbetaling af helbredsbetingede løbende ydelser har været uberettiget. Nævnet finder, at selskabet skal anerkende, at klagerens erhvervsevne har været nedsat med mindst halvdelen fra udgangen af januar 2015, hvor hun havde lønophør.

Nævnet har ved afgørelsen blandt andet lagt vægt på, at det af de lægelige bilag og udtalelser fremgår, at hun har svær endometriose, der beskrives som en kronisk irritativ sygdom, hvor blandt andet træthed er et karakteristisk symptom, der ikke kan fjernes medicinsk eller operativt. Nævnet har også lagt vægt på, at det er beskrevet, at der er god overensstemmelse mellem objektive fund og subjektive klager, og at en væsentlig bedring af tilstanden ikke er sandsynlig. Nævnet har videre lagt vægt på, at i speciallægeerklæringen af 23/1 2017 blandt andet anføres, at klagerens aktuelle fleksjob på 12 timer om ugen vurderes at være grænsen for, hvor meget hun kan arbejde.

Nævnet har også lagt vægt på, at de 2 arbejdsprøvninger har vist, at klageren ved et mere fysisk betonet job i en dagligvarebutik ikke var i stand til at arbejde mere end ca. 4 timer om ugen, mens hun i et kontorarbejde ikke kunne arbejde mere end 12-15 timer om ugen. Nævnet finder ikke grundlag for at fastslå, at klagerens skånebehov under arbejdsprøvningen på et kontor ikke har været imødekommet på tilstrækkelig vis.

Som sagen er forelagt, finder nævnet, at selskabet ikke har godtgjort, at hendes indtægt i fleksjobbet, kan føre til andet resultat, jf. herved forsikringsbetingelsernes punkt 6.1.1.1.3.

Nævnet finder ikke grundlag for at fastslå, at klagerens erhvervsevne er nedsat med 2/3 eller mere. Hun er derfor ikke berettiget til at modtage invalidesummen.

27. 90872

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, PFA Pension, skal anerkende, at klagerens erhvervsevne har været nedsat med mellem halvdelen og 2/3 fra den 1/2 2015. Selskabet skal genoptage sagsbehandlingen og yde dækning i overensstemmelse med forsikringsbetingelserne. Allerede forfalde beløb skal forrentes i overensstemmelse med forsikringsaftalelovens § 24.

Klageren får i øvrigt ikke medhold.

Klagegebyret tilbagebetales.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Mette Eisenhardt